

UDK: 327:321.014](497.115)
Bibliid 1451-3188, 13 (2014)
Год XIII, бр. 47–48, стр. 345–357
Изворни научни рад

Јелица ГОРДАНИЋ¹

ОДЛУКА МИНИСТАРСКОГ САВЕТА 2013/366/ЗСБП О ИЗМЕНИ И ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА СПЕЦИЈАЛНОГ ПРЕДСТАВНИКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ НА КОСОВУ

ABSTRACT

The mandate of the EU Special Representative in Kosovo is based on the policy objectives of the Union in Kosovo. This include playing a leading role in promoting a stable, viable, peaceful, democratic and multi-ethnic Kosovo, contribution to regional cooperation and good neighbourly relations in the Western Balkans creating a Kosovo that respects the rule of law, protection of minorities, religious and cultural heritage as well as providing support for bringing Kosovo closer to the European Union. On 25 January 2012, the Council adopted Decision 2012/39/CFSP appointing Mr Samuel Žbogar the European Union Special Representative (EUSR) in Kosovo. Council Decision 2013/366/CFSP of 9 July 2013 amends and extends the mandate of the European Union Special Representative in Kosovo up to 30 June of 2014. The mandate of Special Representative in Kosovo may be completed earlier, if the Council decides so, on the recommendation of High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. All the EU efforts which are of mutual interest for Serbia and Kosovo significantly contribute to reduction of tensions in the region and gradual

¹ Истраживач приправник у Институту за међународну политику и привреду, Београд, e-mail: jelica@diplomacy.bg.ac.rs. Рад је реализован у оквиру научног пројекта „Србија у савременим међународним односима: Стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни економски, правни и безбедносни аспекти“, Министарства просвете и науке Владе Републике Србије, евиденциони број 179029, за период 2011-2014.

normalization of relations between Belgrade and Pristina. A person who efficiently, responsibly and impartially does the function of Special Representative in Kosovo may only contribute to the achievement of all these objectives. Accordingly, Council Decision 2013/366/CFSP of 9 July 2013 amending and extending the mandate of the European Union Special Representative in Kosovo could be positive for the Republic of Serbia. Belgrade officials should in the best way use the role of Special Representative in Kosovo for resolving the issues which are in the interest of the Serbian community in Kosovo, settlement of the situation in Kosovo and the Brussels Agreement implementation.

Key words: European Union, EU Special Representative in Kosovo, Serbia, Kosovo, Brussels Agreement.

1) СВРХА

Функција специјалних представника Европске уније успостављена је 1996. године са циљем унапређење политике и интереса ЕУ у „проблематичним“ регионима и државама, и спровођење активности везаних за успостављање мира, стабилности и владавине права. Не представљају формални део Европске службе за спољно деловање, и првобитно су били подређени Европском савету. Од 1999. године обављају функцију под овлашћењима Високог представника за спољну политику и безбедност. Тренутно постоји 10 специјалних представника, распоређених у стретешки важним државама и регионима- Афричкој унији, Рогу Африке, Блиском истоку, Босни и Херцеговини, Централној Азији, јужном Кавказу и Грузији, Судану, јужној медитеранској регији, Сахелу и на Косову.² Своју функцију обављају „прикупљањем и анализирањем информација о разним конфликтима, са циљем доприноса развоју и унапређењу заједничке политике ЕУ према одређеном подручју, као и већем успеху у функцијама посредовања међународне заједнице.“³ Блиско сарађују са другим дипломатама и представницима међународних организација као што су НАТО, ОЕБС и УН. Када је ЕУ започела прву мисију у оквиру Заједничке спољне и безбедносне политике, специјални представници постају важни за локално вођење политике и координацију актера Уније на терену. Мандат специјалног представника ЕУ на Косову темељи се на циљевима политике

² О активностима специјалних представника ЕУ детаљније видети на: “EU Special Representatives”, European Union External Action, Интернет: http://eeas.europa.eu/policies/eu-special-representatives/index_en.htm 29/01/2014.

³ Dominik Tokseldorf, The role of EU Special Representatives in the post-Lisbon foreign policy system: A renaissance?, Issue 2012/02, June 2012, Institute for European studies, Brussels, p. 2. Интернет: http://www.ies.be/files/2012-02%20PB_0.pdf 29/01/2014.

Уније према Косову. Ти циљеви везани су за одржавање водеће улоге у „промовисању стабилног, одрживог, мирног, демократског и мултиетничког Косова, јачању стабилности у региону и доприносу регионалној сарадњи и добросуседским односима на Западном Балкану, стварање Косова које поштује владавину права, заштиту мањина, културне и верске баштине, као и пружање подршке приближавању Косова Европској унији у складу са европском перспективом региона и у складу са релевантним закључцима Савета.“⁴ Специјални представник за Косово „даје подршку и савете Влади Косова у политичком процесу“ као и „јачање присуства ЕУ на Косову и јачање њене усклађености и ефективности (...) у складу са европском перспективом региона, и допринос развоју и унапређењу људских права и основних слобода на Косову.“⁵ Поред функција које обавља, специјални представник за Косово подноси редовне писмене и усмене извештаје Високом представнику и Политичком и безбедносном комитету ЕУ, а према потреби и радним групама Савета.⁶ На препоруку Високог представника или Политичког и безбедносног комитета, специјални представник доставља извештаје и Савету за спољне послове ЕУ. Према неким мишљењима, тешко је оценити ефикасност функције специјалног представника за Косово. Сви досадашњи вршиоци ове функције углавном су били „дискретни и дипломатични у изјавама за јавност“.⁷

II) МЕРЕ ЕУ

Министарски савет 15. септембра 2006. године, усвојио је Заједничку акцију 2006/623 ЗСБП о успостављању тима који ће допринети

⁴ Council Decision 2013/366/CFSP of 9 July 2013 amending and extending the mandate of the European Union Special Representative in Kosovo, *Official Journal of the European Union*, L 189 Volume 56. Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32013D0366:EN:NOT, 29/01/2014>.

⁵ The EU in Kosovo, EULEX Kosovo European Union Rule of Law Mission, Интернет: <http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/EUinKosovo.php 01/02/2014>.

⁶ Политички и безбедносни комитет (Political and security Comitee) са седиштем у Бриселу састављен је од националних представника у рангу амбасадора и бави се свим аспектима заједничке спољне и безбедносне политике, прати међународне догађаје, помаже дефинисању политике и надгледа њено спровођење. Такође, Политички и безбедносни комитет, под покровитељством Савета, врши политички надзор и стратешко вођство у операцијама управљања кризама. “Annex 1 to Annex IV, Presidency Progress report to the Helsinki European Council on Strengthening the Common European Policy on Security and Defence”, Presidency Progress report to the Helsinki European Council, 1999, p. 34.

⁷ Council of the European Union, Brussels, 25 January 2012..., p. 7.

успостављању могуће Међународне грађанске канцеларије на Косову, укључујући и функцију специјалног представника Европске уније.

Заједничком акцијом Савета 2008/123 ЗСБП од 4. фебруара 2008. године долази до постављања првог Специјалног представника ЕУ за Косово, Холанђанина Питера Фејта, који је ову функцију обављао до 31. априла 2011. године.⁸ Фејт је истовремено имао улогу и Међународног цивилног представника, чији се мандат темељио на надгледању спровођења Ахтисаријевог плана. Ово двоструко вршење функције имало је своје предности и недостатке. Као најочљивији недостатак истиче се разлика у статусима: специјални представник мора бити неутралан, док функција међународног цивилног представника не захтева неутралност. Добре стране истовременог вршења две функције омогућавале су Фејту додатни утицај на косовске власти.⁹ Одлуком Министарског савета 2011/270 ЗСБП која је донета 5. маја 2011. године, г. Фернандо Гентилини именован је за следећег специјалног представника ЕУ на Косову, за период од 1. маја 2011. до 31. јула 2011. године.¹⁰ Следећом одлуком Савета 2011/691 ЗСБП мандат специјалног представника за Косово продужује се до 31. јануара 2012. године.¹¹ Наведена Одлука ступила је на снагу датумом доношења, а примењивала се од 1. октобра 2011. године. У складу са Уговором о Европској унији, посебно члан 28, члан 31. став 2. и члан 3, и у складу са предлогом Високог представника Европске уније за спољну политику и безбедност, Министарски савет је 25. јануара 2012. године донео Одлуку 2012/39/ЗСБП којом именује г. Самуела Жбогара за специјалног представника за Косово у периоду од 1. фебруара

⁸ Детаљније видети: Council Joint Action 2008/123/CFSP of 4 February 2008 Appointing a European Union Special Representative in Kosovo, *Official Journal of the European Union*, L 42/88, 16. 02. 2008. Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:042:0088:0091:EN:PDF> 01/02/2014.

⁹ Више код: Jitske Hoogenboom, *The EU as a Peacebuilder in Kosovo*, Civil Society Dialogue Network (CSDN), Netherlands, p. 11., Интернет: http://www.eplo.org/assets/files/2.%20Activities/Civil%20Society%20Dialogue%20Network/Member%20State%20Meetings/Romania/EPLO_Policy_Analysis_EU_as_a_Peacebuilder_in_Kosovo_CSDN_Meeting_Romania.pdf 01/02/2014.

¹⁰ Council Decision 2011/270/CFSP of 5 May 2011 Appointing the European Union Special Representative in Kosovo, L 119/12, 7. 5. 2011. *Official Journal of the European Union* L 119/12 Volume 55. Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:119:0012:0014:EN:PDF>, 01/02/2014.

¹¹ Детаљније видети: Council Decision 2011/691/CFSP of 17 October 2011 extending the mandate of the European Union Special Representative in Kosovo, *Official Journal of the European Union* L 271/48, 18. 10. 2011. Интернет <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:271:0048:0048:EN:PDF>, 03/02/2014.

2012. године до 30. јуна 2013. Одлуком 2013/366 од 9. јула 2013. мандат г. Самуела Жбогара се мења и продужује до 30. јуна 2014. године. Наведеном Одлуком предвиђа се да мандат специјалног представника може бити завршен и раније, ако Савет тако одлучи, на предлог Високог представника ЕУ за спољну политику и безбедност.

III) САДРЖАЈ

Према одредбама члана 3. Одлуке 2013/366 о измени и продужењу мандата специјалног представника Европске уније на Косову, међу најважнијим задацима специјалног представника за Косово издвајају се:

- саветовање и подршка Уније у политичком процесу;
- унапређење целокупне политичке координације Уније на Косову;
- јачање присутности Уније на Косову и омогућавање њене ефикасности и усклађености;
- обезбеђење локалних политичких смерница шефу EULEX-а на Косову, што подразумева и политичке аспекте питања везаних за извршне одговорности;
- омогућавање кохерентне и усклађене политичке акције Уније на Косову;
- подршка у процесу приближавања Косова Европској унији, у складу са европском перспективом региона.

Ова функција остварује се путем усмереног извештавања јавности и активности које имају за циљ стварање шире подршке и разумевања косовских власти око питања везаних за Унију. Специјални представник има важну улогу и у „процесу надзора, помоћи и олакшавања напретка политичких, економских и европских приоритета у складу са одговарајућим институционалним надлежностима и одговорностима.“¹² У његов домен спада област развоја и консолидације поштовања људских права и основних слобода на Косову.¹³ Ова функција остварује се у сарадњи са специјалним

¹² Council Decision 2013/366/CFSP of 9 July 2013 amending and extending the mandate of the European Union Special Representative in Kosovo, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32013D0366:EN:NOT, 03/02/2014>.

¹³ О стању људских права на Косову видети на: Извештај о људским правима на Косову, Country Reports on Human Rights Practices for 2012 United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, Интернет: http://photos.state.gov/libraries/kosovo/231771/PDFs/2012_hrr_kos_ser.pdf, 04/02/2014.

представником ЕУ за људска права, у складу са политиком и смерницама Уније у области људских права.¹⁴ Наведеном Одлуком предвиђа се и учешће у спровођењу дијалога између Београда и Приштине. Приликом спровођења свих наведених функција, специјални представник делује под влашћу Високог представника ЕУ за спољну политику и безбедност, а остварује и блиску сарадњу са Европском службом за спољне послове. Привилеговану повезаност са специјалним представником остварује и истовремено је и централни канал његове комуникације са Министарским саветом. Политички и безбедносни комитет пружа стратешко вођство и омогућава политичко усмерење Специјалног представника, не доводећи у питање овлашћења Високог представника. Чланом 6. Одлуке предвиђа се особље које помаже специјалном представнику у спровођењу мандата и доприноси доследности и ефикасности целокупног деловања Уније на Косову. У границама свог мандата и расположивих финансијских средстава, специјални представник одговоран је за састав свог тима. Тим је састављен углавном од политичких експерата, о чијем се учешћу обавештавају Министарски савет и Комисија. Државе чланице, као и институције Уније, могу поднети предлог за нове чланове тима. Трошкове члана именованог и упућеног на овај начин, сноси држава чланица чије држављанство има, или одређена институција Уније. Особље је дужно да своју улогу врши ефикасно и одговорно, у складу са интересом мандата специјалног представника и остаје под административном надлежношћу државе чланице која га упућује, институције Уније или Европске службе за спољно деловање. Привилегије, имунитети и друге гаранције неопходне за несметано и ефикасно деловање мисије специјалног представника и његових сарадника према потреби се усаглашавају са страном или странама домаћинима. Државе чланице и Европска служба за спољно деловање пружају сву неопходну подршку за остварење тог циља. Специјални представник, као и чланови његовог тима, дужни су да поштују сва начела безбедности и минималне стандарде утврђене Одлуком Министарског савета 2011/292/ЕУ која се односи на безбедносна правила за заштиту поверљивих података ЕУ.¹⁵ Високи представник за спољну политику и безбедност има овлашћење за

¹⁴ Детаљније о функцијама и овлашћењима Специјалног представника ЕУ за људска права видети на: EU Special Representative for Human Rights, European Union External action, Интернет http://eeas.europa.eu/policies/eu-special-representatives/stravos_lambrinidis,04/02/2014.

¹⁵ Целокупна Одлука Савета 2011/292/ЕУ од 31. марта 2011. године о безбедносним правилима за заштиту поверљивих података ЕУ доступна на <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:141:0017:0065:EN:PDF,04/02/2014>.

објављивање поверљивих података и докумената НАТО/КФОР ЕУ до нивоа “CONFIDENTIEL UE/EU CONFIDENTIAL”. Такође, Високи представник, у складу са свим оперативним потребама, ставља на располагање Организацији Уједињених нација (ОУН) и Организацији за безбедност и сарадњу у Европи (ОЕБС), поверљиве податке ЕУ и одговарајуће документе, до нивоа поверљивости “RESTREINT UE/EU RESTRICTED”. За испуњење овог циља закључују се одговарајући локални уговори.

Чланом 9. Одлуке регулише се приступ подацима и логистичка подршка. Државе чланице, Комисија и Генерални секретаријат Савета обавезни су да специјалном представнику омогуће приступ свим релевантним информацијама, неопходним за обављање његове функције. Делегација Уније самостално или у сарадњи са државама чланицама према потреби обезбеђује логистичку подршку.

Специјални представник за Косово има и важна безбедносна овлашћења, међу којима су најважнија:

- успостављање безбедносног плана према упутствима Европске службе за спољно деловање. Безбедносни план подразумева мере за физичку заштиту, организациону сигурност, као и мере везане за безбедно кретање особља на подручју мисије и ван њега, укључујући и ситуације када је угрожена безбедност чланова мисије и изразу кризног плана;
- надлежност да целокупно особље смештено ван граница Уније буде покривено осигурањем високог ризикау складу са условима на подручју мисије;
- надлежност да сви чланови тима, који морају бити смештени ван граница Уније (укључујући и локално уговорно особље) прођу одговарајуће безбедносно оспособљавање, пре или након доласка на подручје мисије; и на крају
- спровођење свих договорених препорука припремљених на основу редовних безбедносних процена и подношење истих Савету, Комисији и Високом представнику за спољну политику и безбедност.

Такође, специјални представник унапређује политичку сарадњу најважнијих органа Уније. Његове активности морају бити усклађене са активностима Комисије и према потреби, активностима других специјалних представника који делују у региону. На терену се одржава блиска веза са шефовима делегација Уније у региону, и са шефовима мисија држава чланица, који су дужни предузети све неопходне мере како

би се Специјалном представнику ЕУ за Косово омогућило ефикасно и несметано обављање функције. Специјални представник за Косово блиско сарађује са шефом мисије EULEX-а, коме пружа смернице о политичким аспектима питања везаних за извршне одговорности, и према потреби се саветује са цивилним заповедником операција, као и са релевантним локалним телима, међународним и регионалним учесницима. Мисија Специјалног представника за Косово у периоду од 1. јула 2013. до 30. јуна 2014. године располаже буџетом од милион и 800 хиљада евра. Специјални представник сноси одговорност Комисији за све издатке, и заједно са члановима свог тима „помаже у пружању елемената како би се одговорило на било каква потраживања и обавезе које произилазе из мандата предходних Специјалних представника на Косову, и у ту сврху омогућава административну помоћ и приступ свим релевантним списима.“¹⁶ Иначе, финансирање свих Специјалних представника ЕУ било је регулисано „Смерницама о именовању и финансирању ЕУ Специјалних представника“, које су за сада у процесу ревизије. Очекује се да ће нове смернице бити усвојене до пролећа 2014. године. Примена ове Одлуке Министарског савета и њена усклађеност са осталим доприносима Уније региону предмет је редовног испитивања. Одлуком је предвиђено да Специјални представник до краја децембра 2013. године Министарском савету, Комисији и Високом представнику за спољну политику и безбедност достави извештај о напретку и, на крају мандата, целокупан извештај о спровођењу мандата.

Такође, предвиђено је и подношење писмених и усмених извештаја Високом представнику за спољну политику и безбедност и Политичком и безбедносном одбору, као и радним групама Министарског савета, према потреби. Редовни писани извештаји се шаљу путем COREU мреже.¹⁷ На препоруку Високог представника за спољну политику и безбедност, извештај се подноси и Савету за иностране послове.

¹⁶ Council Decision 2013/366/CFSP of 9 July 2013 amending and extending the mandate of the European Union Special Representative in Kosovo, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32013D0366:EN:NOT 04/02/2014>.

¹⁷ COREU мрежа је ЕУ комуникациона мрежа између Министарског савета ЕУ, држава чланица и Европске комисије за сарадњу у областима спољне политике. Омогућава лакше и брже доношење одлука у хитним случајевима. Детаљније видети код: Federica Bicchì, Caterina Carta, The COREU Network and the circulation of information within EU Foreign Policy, *Journal of European Integration*, Volume 34, Issue 5, 2012., p. 465-484.

IV) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Одлука Министарског савета 2013/366/ЗСБП о измени и продужењу мандата специјалног представника Европске уније на Косову ступа на снагу даном њеног доношења. Примењује се од 1. јула 2013. године.

V) ЗНАЧАЈ ЗА СРБИЈУ

Сваки акт ЕУ који се тиче Косова од великог је значаја за Србију, па тако и ова Одлука Министарског савета. Процес дијалога између Београда и Приштине, уз посредовање Европске уније, покренут је на основу Резолуције Генералне скупштине Уједињених нација А/RES/64/298 од 9. септембра 2010. године.¹⁸ Велики број органа и различитих тела ЕУ ангажован је у решавању косовске ситуације. Тако нпр. Европска служба за спољне послове олакшава дијалог Београда и Приштине; ЕУЛЕКС представља највећу мисију из области заједничке спољне и безбедносне политике са веома широким мандатом и бројним овлашћењима. Чињеница је да Косово и Србија вероватно никада не би сами започели преговоре да их Европска унија није у томе условила. Сам историјат односа Срба и Албанаца на самом почетку представљао је непремостиву препреку, која је превазиђена укључењем треће стране која има велики политички утицај на обе стране. Иако се могу упутити многе замерке у погледу начина на који се води, дијалог Београда и Приштине представља огроман корак напред ка стабилизацији и нормализацији односа. Разлози због којих су регион западног Балкана, Србија и Косово важни за ЕУ односе се на побољшање и повећану улогу ЕУ у процесу решавања спорова, и неку врсту њене метаморфозе из економске организације, ка одбрамбеној организацији, која ће се активно бавити питањима безбедности и решавања међународних спорова. „Природни закључак који се намеће је тај да ЕУуколико жели да успешно положи испит у конфликтној медијацији у „сопственом дворишту“ мора да нађе прави модус за употребу својих „штапова и шаргарепа“ из своје „чаробне торбе“.¹⁹

¹⁸ Детаљније видети: Извештај о досадашњем процесу политичког и техничког дијалога са привременим институцијама самоуправе у Приштини уз посредовање Европске уније, укључујући процес имплементације постигнутих договора, Интернет: http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/akta_procedura/2013/1666-13.pdf 28/01/2014.

¹⁹ (Постоји ли) Пут у будућност за Србију и Косово?, Центар за нову политику, Март 2003. Интернет: http://www.cnp.rs/resources/files/put_u_buducnost.pdf 28/01/2014.

Године 2006. долази до успостављања функције специјалног представника за Косово. Без сумње, канцеларије Специјалних представника ЕУ представљају „важну мрежу политичких саветника и дипломата, који допуњују функције Високог представника и омогућавају присуство ЕУ у земљама или регионима склоним сукобима (...) и пружају додатну вредност ефикасности ЕУ као одржив спољнополитички актер, те доприноси јачању угледа ЕУ на пољу политичких и безбедносних питања, и чије редовно извештавање може допринети развоју и обликовању спољнополитичких иницијатива ЕУ и обезбедити кохерентност активности Уније.“²⁰ Именовање г. Самуела Жбогара за специјалног представника ЕУ за Косово изазвало је позитивне реакције код челних људи Уније. Висока представница за спољну политику и безбедност Кетрин Ештон, изразила је радост због „блиске сарадње са г. Самеулом Жбогаром, који је одличан избор због свог дубоког познавања региона и обимног дипломатског искуства.“²¹ Као што се да видети из наведене Одлуке 2013/366/ЗСБП, специјални представник за Косово има бројне функције, које су истовремено веома широко постављене. Услед компликованих политичких односа на релацији Београд-Приштина, ефикасна функција специјалног представника Уније може представљати значајан фактор ка умањењу политичке тензије и постепене нормализације односа. Због важности и Косова и чланства у ЕУ, Србија мора остваривати ефикасну сарадњу и добре односе са свим институцијама ЕУ, укључујући и специјалног представника за Косово. Његова активна улога уочљива је у Извештају Владе Републике Србије о досадашњем процесу политичког и техничког дијалога са привременим институцијама самоуправе у Приштини. Наводи се да ће по питању катастарске евиденције „специјални представник ЕУ добити скениране копије оригиналне катастарске евиденције из периода пре 1999. године, уклоњене са Косова. На захтев, специјални представник ЕУ доставиће конкретне информације са Косова.“²² Специјални представник има одлучујућу улогу приликом одређивања чланова комисије међународних стручњака за катастар и имовину са Косова, који представљају први степен механизма за доношење судских одлука. За сада је првих 37.000 докумената

²⁰ Erwan Fouéré, The EU Special Representative: A dying breed?, CEPS Commentaires, 13 December 2013, p. 1-4.

²¹ Жбогар званично специјални представник ЕУ на Косову, Телеграф, 25. 01. 2012., Интернет: <http://www.telegraf.rs/vesti/politika/39520-zbogar-zvanicno-specijalni-predstavnik-eu-na-kosovu> 18/01/2014.

²² Извештај о досадашњем процесу политичког и техничког дијалога са привременим институцијама самоуправе у Приштини, *op. cit.* p. 4.

предато у електронском облику. Следи упоређивање и верификација са катастарским документима која се налазе у Приштини, како би се утврдило важеће власништво над имовином. То ће омогућити приступ имовинским правима за све грађане. Најављено је и формирање радне групе Канцеларије Европске уније, косовског министарства правосуђа и ЕУЛЕКС-а за проблеме узурпације српске земље на Косову, почевши од општине Пећ.²³ На позив специјалног представника, Косово је почетком фебруара посетила Венецијанска комисија чији експерти прегледају тренутни нацрт закона о верским слободама.²⁴ Венецијанска комисија је саветодавно тело Савета Европе о уставноправним питањима са међународним искуством у области демократије и људских права, које пружа правне савете државама које желе да ускладе своје правне и институционалне структуре са европским стандардима. „За Косово је веома позитивна ствар што ће се, уз посредовање ЕУ, ангажовати Венецијанска комисија. „Овај механизам отвара врата за даље ангажовање на прегледу косовских стандарда за људска права и за коментарисање постојећег као и предлога законодавства.“²⁵ Питање Косова представља болну тачку за Србију. Често се у медијима чују инсинуације да Србија мора признати независност Косова да би могла постати чланица Европске уније. У својим досадашњим изјавама, специјални представник за Косово имао је неуталан, и крајње дипломатски став по овом питању, наглашавајући да треба водити три врсте дијалога – један између Београда и Приштине, други који „треба да воде косовске власти са људима на северу и трећи који ће водити Срби северно и јужно од Ибра.“²⁶ Такође, од значаја за Србију могу бити и мишљења да је функција специјалних представника прилично пољуљана и угрожена.²⁷ Као доказ тој тврдњи наводе се напори

²³ Л.Ј. Петковић, Жбогар – крај узурпације српске имовине, 31. 01. 2014. Вести online, Интернет: <http://www.vesti-online.com/Vesti/Tema-dana/378588/Zbogar-Kraj-uzurpaciji-srpske-imovine> 20/03/2014.

²⁴ Детаљније видети на: Жбогар поздравља посету Венецијанске комисије Савета Европе Косову- Прегледаће се нацрт закона о верским слободама, 04. 02. 2014, Интернет: http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo/press_corner/all_news/news/2014/20140204_02_sr.htm 22. 02. 2014.

²⁵ Ибидем.

²⁶ Жбогар: Србија не мора да призна Косово, 02. 11. 2012, Вести online, Интернет: <http://www.vesti.rs/Kosovo/Zbogar-Srbija-ne-mora-da-prizna-Kosovo-2.html> 23/03/2014.

²⁷ Детаљније видети код: Erwan Fouéré, The EU Special Representative... (p. 1-4) и Dominik Toksendorf, The role of EU Special Representatives in the post-Lisbon foreign policy system: A renaissance?, Issue 2012/02, June 2012, Institute for European studies, Brussels. Интернет: http://www.ies.be/files/2012-02%20PB_0.pdf 29/01/2014.

Високе представнице Кетрин Ештон за укидање ове функције за Судан, јужни Судан и мировни процес на Средњем истоку. Услед великог притиска држава чланица, дошло је до повлачења наведених предлога.²⁸

VI) ИЗВОРИ

- Archick, Kristin, „European Union Enlargement, CRS Report for Congress“, 2 July 2013., p. 9. Интернет: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RS21344.pdf>
- Bicchi, Federica, Carta, Caterina, „The COREU Network and the circulation of information within EU Foreign Policy“, *Journal of European Integration*, Volume 34, Issue 5, 2012.
- Council Decision 2011/691/CFSP of 17 October 2011 extending the mandate of the European Union Special Representative in Kosovo, *Official Journal of the European Union* L 271/48, 18. 10. 2011. Интернет <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:271:0048:0048:EN:PDF>
- Council Decision of 31 March 2011 on the security rules for protecting EU classified information, *Official Journal of the European Union* L 141/17, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:141:0017:0065:EN:PDF>
- Council Decision 2011/270/CFSP of 5 May 2011 Appointing the European Union Special Representative in Kosovo, *Official Journal of the European Union* L 119/12, 7. 5. 2011. Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:119:0012:0014:EN:PDF>
- Council Decision 2013/366/CFSP of 9 July 2013 amending and extending the mandate of the European Union Special Representative in Kosovo, *Official Journal of the European Union*, L 189 Volume 56. Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32013D0366:EN:NOT>
- Council Joint Action 2008/123/CFSP of 4 February 2008 Appointing a European Union Special Representative in Kosovo, *Official Journal of the European Union*, L 42/88, 16. 02. 2008. Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:042:0088:0091:EN:PDF>
- Council of the European Union, Brussels, 25 January 2012, Council appoints EU Special Representative in Kosovo, Интернет: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/127522.pdf
- Country Reports on Human Rights Practices for 2012 United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, Интернет: http://photos.state.gov/libraries/kosovo/231771/PDFs/2012_hrr_kos_ser.pdf

²⁸ Специјални представник за Средњи исток именован је од стране Савета у фебруару 2012. године, а такође одлуком Савета мандат му је продужен до јуна 2014. године. Али, одбијајући обнављање оперативног буџета за период после децембра 2013. године, Ештонова је фактички окончала његов мандат.

- “EU Special Representatives”, European Union External Action, Интернет: http://eeas.europa.eu/policies/eu-special-representatives/index_en.htm 17/02/2014.
- EU Special Representative for Human Rights, European Union External action, Интернет: [http://eeas.europa.eu/policies/eu-special-representatives/stravos_lambrinidis/Fouéré Erwan, “The EU Special Representative: A dying breed?“, *CEPS Commentaires*, 13 December 2013.](http://eeas.europa.eu/policies/eu-special-representatives/stravos_lambrinidis/Fouéré%20Erwan,%20The%20EU%20Special%20Representative:%20A%20dying%20breed?)
- Hoogenboom, Jitske, „The EU as a Peacebuilder in Kosovo“, p. 11., Civil Society Dialogue Network (CSDN), Netherlands, Интернет: http://www.eplo.org/assets/files/2.%20Activities/Civil%20Society%20Dialogue%20Network/Member%20State%20Meetings/Romania/EPLO_Policy_Analysis_EU_as_a_Peacebuilder_in_Kosovo_CSDN_Meeting_Romania.pdf.
- Извештај о досадашњем процесу политичког и техничког дијалога са привременим институцијама самоуправе у Приштини уз посредовање европске уније, укључујући процес имплементације постигнутих договора, Интернет: http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/akta_procedura/2013/1666-13.pdf
- Петковић, Л. Ј, Жбогар - крај узурпације српске имовине, 31. 01. 2014. Вести on line, Интернет: <http://www.vesti-online.com/Vesti/Tema-dana/378588/Zbogar-Kraj-uzurpaciji-srpske-imovine>
- „(Постоји ли) Пут у будућност за Србију и Косово?“, Центар за нову политику, Март 2003. Интернет: http://www.cnp.rs/resources/files/put_u_buducnost.pdf
- The EU in Kosovo, EULEX Kosovo European Union Rule of Law Mission, Интернет: <http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/EUinKosovo.php>
- The EU’s Challenge in Kosovo, Democracy Backgrounder, May 2007, p. 2. Интернет: http://www.fride.org/download/BGR_Challenges_EU_Kosovo_ENG_may07.pdf
- Tolksdorf, Dominik, “The role of EU Special Representatives in the post-Lisbon foreign policy system: A renaissance?“, Issue 2012/02, June 2012, Institute for European studies, Brussels. Интернет: http://www.ies.be/files/2012-02%20PB_0.pdf
- Жбогар званично специјални представник ЕУ на Косову, Телеграф, 25. 01. 2012., Интернет: <http://www.telegraf.rs/vesti/politika/39520-zbogar-zvanicno-specijalni-predstavnik-eu-na-kosovu> 18/01/2014.
- Жбогар: Србија не мора да призна Косово, 02. 11. 2012, Вести on line, Интернет: <http://www.vesti.rs/Kosovo/Zbogar-Srbija-ne-mora-da-prizna-Kosovo-2.html>
- Жбогар поздравља посету Венецијанске комисије Савета Европе Косову-Прегледаће се нацрт закона о верским слободама, 04. 02. 2014, Интернет: http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo/press_corner/all_news/news/2014/20140204_02_sr.htm